

PRŮVODCE PRO UČITELE

1. vydání, září 2019

TAJUPLNÁ CESTA

ÚVODNÍ SLOVO

Vážená paní učitelko, vážený pane učiteli,

držíte v ruce Průvodce ke hře *Tajuplná cesta*. Hra je součástí vzdělávacího programu *ABECEDA PENĚZ ČS*, ve kterém necháváme žáky a studenty nahlížet **do světa osobních financí a samostatného hospodaření**.

Tajuplná cesta je určená pro žáky posledních ročníků ZŠ a studenty středních škol. Jedná se o interaktivní počítačovou hru, která vede k samostatnosti a podpoře kritického a logického myšlení.

Zapojením do programu získáte jedinečnou příležitost naučit své studenty přemýšlet o správě vlastních financí, zodpovědnosti v zaměstnání, ale i o společné práci a spolehlivosti vůči sobě i ostatním.

V České spořitelně věříme, že je důležité vést lidi, firmy a instituce k finanční prosperitě. Pomáháme orientovat se ve světě peněz a rozumět rodinným i podnikatelským financím. Chceme, aby lidé chápali souvislosti svých finančních aktivit a dokázali se dobře rozhodovat. Začneme již na základních školách.

Tým Abecedy peněz České spořitelny

Děj a pravidla Tajuplné cesty	4
Příběh	4
Soutěž	4
Cíl průvodce	5
Konkrétní témata seřazená podle sledu událostí ve hře	6
Den 1. – Pondělí	6
Dějová linie	6
Klíčová témata	7
Den 2. – Úterý	12
Dějová linie	12
Klíčová témata	13
Den 3. – Středa	15
Dějová linie	15
Klíčová témata	16
Den 4. – Čtvrtek	17
Dějová linie	17
Klíčová témata	18
Den 5. – Pátek	21
Dějová linie	21
Klíčová témata	22
Den 6. – Sobota	23
Dějová linie	23
Den 7. – Neděle	24
Dějová linie	24
Aktuální standard finanční gramotnosti	25

DĚJ A PRAVIDLA TAJUPLNÉ CESTY

PŘÍBĚH

Teenager Bruno cestuje do Londýna, kde se chystá dva týdny před začátkem školy brigádničit s kamarádem Hugem. Bruno dostane od Huga těsně před příjezdem SMS: „Mám pro tebe dvě zprávy, jednu dobrou, druhou špatnou. Neboj, ta dobrá je, že z tebe možná bude hollywoodská hvězda!“

Bruno vystoupí na vlakovém nádraží Waterloo, ale Hugo nikde a telefon je nedostupný. Spouští se lavina dobrodružství – Bruno pátrá po nezvěstném kamarádovi a dostává záhadné SMS. Je okraden a dochází mu peníze. Najde si brigádu u filmu, při jehož natáčení se dějí podivuhodné věci...

Jak to všechno souvisí? Zvládne Bruno rozplést všechny zamotané nitky příběhu a ještě k tomu udržet na uzdě svůj rozkolísaný rozpočet?

Zahrajte si s námi, a uvidíte.

CÍL PRŮVODCE

Cílem tohoto průvodce je vypíchnout klíčová témata hry Tajuplná cesta, týkající se hospodaření a správy osobních financí podle [standardu finanční gramotnosti](#).

Finanční gramotnost se celou hrou prolíná. Hráč musí stále sledovat osobní rozpočet hlavního hrdiny Bruna a činit za něj nelehká rozhodnutí po výdajové stránce. Dále jsou ve hře připraveny praktické kvízy navazující na příběh k procvičení znalostí - například o úsporách, zadlužení, nakupování a obchodních praktikách, cizích měnách nebo finančních produktech.

Doporučujeme, abyste se studenty nejdříve odehráli příslušný úsek hry, a pak podle průvodce prodiskutovali problémové situace a složitá rozhodnutí.

U každého klíčového tématu hry

- vysvětlíme základní pojmy,
- položíme základní otázky k navozeným modelovým situacím z reálného života a
- navrhneme, resp. dovedeme žáky k logickému řešení vzniklého problému.

Hra je sama o sobě vzdělávací, každá i zdánlivě nefinanční volba se projeví v osobním rozpočtu hráče. Všechny kvízy jsou nastaveny tak, aby student získal zpětnou vazbu ke svému dobrému i méně šťastnému rozhodnutí a vždy se něco „přiučil“.

V průvodci tedy nenavrhujeme přesné metodické postupy, ani časová ohraničení aktivit. Necháváme na vás, abyste si sami vybrali palčivá témata, a ta s žáky probrali.

Témata v průvodci jsou řazena chronologicky podle děje ve hře.

KONKRÉTNÍ TÉMATA SEŘAZENÁ PODLE SLEDU UDÁLOSTÍ VE HŘE

DEN 1. PONDĚLÍ

DĚJOVÁ LINIE

Bruno cestuje do Londýna, na nádraží Waterloo, kde ho má čekat kamarád Hugo. Naposledy mu Hugo napsal: „Mám pro tebe dvě zprávy, jednu dobrou, druhou špatnou. Neboj, ta dobrá je, že z tebe možná bude hollywoodská hvězda.“

Bruno tedy přijede na nádraží, ale Huga nevidí. Jednak si musí rozměnit peníze, ale ještě hledá kamaráda, proto se ptá kolemstojících, jestli Huga neviděli (například jasnovidky).

Dějový zvrat – také potřebuje na WC! Je tma, Bruno sedí na zemi a zjišťuje, že ho okradli – má jen sto liber, které měl ukryté v tajné kapsičce, zůstal mu jen telefon a pas.

Nevzdává se ale a ještě jednou se na Huga ptá kolemstojících. Jasnovidka si najednou vzpomene, že chlapce, podobného Hugovi, viděla odcházet do Toweru.

Bruno si tedy hrdinně kupuje lístek do metra a odchází hledat kamaráda do okolí Toweru. Najednou mu někdo řekne, že viděl na nádraží děvče s tabulkou, na které měla dívka napsané Brunovo jméno.

Vrací se tedy na nádraží, kde dostává novou informaci – má se vrátit na nástupiště u metra. Tam ale nikde nikdo, jen v odpadkovém koši najde cedulku se svým jménem.

Večer se Bruno přesune na ubikaci a zaplatí paní domácí nájemné. Zároveň mu přijde SMS od Huga, která ale je psána anglicky a v ní mu Hugo vysvětluje, že byl zraněný, ale už je mu lépe. Bruno jde vyčerpaný spát.

OSOBNÍ ROZPOČET

Slovníček pojmů

- **příjmy** – peníze, které přibydou na účet/do peněženky; hlavním příjmem dospělých bývá výplata; hlavním příjmem dětí kapesné, peníze jako dárek k narozeninám, za vysvědčení atd., nebo peníze z brigády
- **výdaje** – peníze, které ubydou z účtu/z peněženky; dospělí hlavně vydávají za domácnost (nájemné, elektřina, voda, plyn), za jídlo a pití, za cestovné (benzín, lístky na vlak, autobus), boty a oblečení a dovolené; děti a mladí zase utrácejí za jídlo, elektroniku a aktivity ve volném čase
- **rozpočet** – přehled (soupis) příjmů a výdajů za určité období, např. za měsíc, pomáhá člověku nebo rodině mít peníze pod kontrolou
- **vyrovnaný rozpočet** – příjmy a výdaje jsou v rovnováze, v rozpočtu se příjmy a výdaje rovnají
- **přebytkový rozpočet** – příjmy jsou vyšší než výdaje, pokud je rozpočet přebytkový, člověk (nebo rodina) něco ušetří, což je ta nejlepší varianta hospodaření
- **schodkový rozpočet** – příjmy jsou nižší než výdaje, pokud člověk (nebo rodina) dlouhodobě hospodáří se schodkovým rozpočtem, dostane se do dluhů

Návrhy k diskuzi a otázky k zamyšlení

koloběh peněz

Zopakujte si se studenty základní zákonitosti oběhu peněz v rodině. K vysvětlení můžete použít následující schéma:

Otázky a úkoly pro studenty:

- Co je pravidelný příjem a co pravidelný výdaj? Jaké jsou nepravidelné příjmy a nepravidelné výdaje? (Otázky lze vztáhnout na rozpočet rodiny nebo rozpočet studenta samotného.)
- Jaké výdaje převažují v rodinných rozpočtech a jaké ve vašich osobních? *Výdaje za bydlení, jídlo a pití, oblečení a obuv, cestovné, výdaje za dovolené a volný čas, za pojištění, za telekomunikace?* (Můžete se žáky seřadit vyjmenované položky na vlastní papír a pak srovnajte a prodiskutujte výsledky.)
- Jaké tipuješ, že jsou nejvyšší tři pravidelné výdaje u vás doma? Ověř za domácí úkol a prober s rodiči, za co pravidelně každý měsíc vydají nejvíce peněz.
- Kdybyste chtěli být zodpovědní a pomoci rodičům šetřit na něco důležitého, jak byste to udělali? Pomohli vydělávat, nebo omezili nějaké výdaje doma?
 - Jak byste mohli jako studenti vydělávat? (Výpomoc v sousedství, sběr ovoce, výroba a prodej něčeho zajímavého...)
 - Které výdaje domácnosti byste případně omezili? Kde byste se snažili a mohli ze svojí pozice nevydávajícího studenta ušetřit? (Pokud to situace umožňuje, lze uspořádat anketu ve třídě ohledně přiznaných osobních výdajů studentů – „Kdo si myslí, že utratí měsíčně nejvíc za jídlo/časopisy/elektroniku/kredit/energie/vodu doma, ať zvedne ruku.“ Šlo by zamyslet se nad těmito výdaji?)

Otázky a komentáře návazné na hru:

- Jaký má Bruno rozpočet první den? Jaké jsou jeho příjmy a jaké výdaje? Sepište seznam do dvou sloupců na tabuli (můžete zkontrolovat i online ve hře).
- Mohl Bruno nějaké výdaje první den omezit? (Např. koupit jiný typ jízdenky, nedávat peníze jasnovidce, jinak směnit...)
- Jak plánuje Bruno zvýšit svůj příjem, když musel první den tolik utrácet? (Chodit na brigádu.)

PLATEBNÍ KARTA

(podrobněji v úterý)

MĚNA

Slovníček pojmů

- **Měna** – peníze konkrétního státu, měna v ČR je koruna česká, měna ve Velké Británii je britská libra
- **Euro** – společná měna Evropské unie; území Evropské unie, na kterém se užívá společná evropská měna euro, se nazývá eurozóna
- **Měnový kurz** – cena jedné měny vyjádřená v jednotkách druhé měny neboli kolik koupím jedné měny za druhou

- **Směnárna** – místo, na kterém lze směnit jednu měnu za jinou. Směnárný mí-
vají odlišné měnové kurzy, ty najdete na kurzovním lístku, a proto, než půjdete
měnit, propočtete, kde je pro vás směna nejvýhodnější. Taky se vždy ptejte na
poplatky za směnu.
- **Valuta** – měna v hotovosti, pojem se používá ve směnárenství – kurz valuta
prodej, valuta nákup (prodává se a nakupuje se česká koruna)

Otázky a úkoly pro studenty:

- Vyfoťte nebo stáhněte kurzovní lístek nějaké směnárný a vysvětlete si pojmy
prodej valut, nákup valut.
- Kolik byste podle kurzovního lístku z předchozího úkolu pořídili eur, kdybyste
přinesli 10 tisíc korun českých? (Řeší se kurzem valuta prodej – mění se české
peníze na zahraniční měnu.) (Při zkoumání problému narazí studenti ještě na
pojem deviza, ten je zažitý pro bezhotovostní transakce s měnou.)
- Jak je výhodné platit v zahraničí? Hotově nebo platební kartou a proč? K odpo-
vědi využijte všechny znalosti o směně peněz a o platebních kartách.

Otázky a komentáře návazné na hru:

- Bruno ve hře narazil na člověka, který mu chtěl vyměnit peníze na ulici. Pama-
tujete si, zda byl kurz výhodný? Pokud ano, jaké by hrozilo nebezpečí, kdyby se
Bruno rozhodl měnit u neznámé osoby na ulici? (Člověk s penězi uteče, peníze
mohou být falšované, oplétačky s policií kvůli nelegální transakci.)

JÍZDENKY

Slovníček pojmů

- **Jednorázová jízdenka** – jízdenka, která platí na jednu jízdu nebo nějak omezený
čas (30 min., 60 min.)
- **Předprodejní časová jízdenka** – jízdenka, kterou je možné používat na neomeze-
ný počet jízd v daném časovém období (kupuje se např. na měsíc nebo na rok)

Otázky a úkoly pro studenty:

- Představte si, že pravidelně dojíždíte každý den do školy hromadnou dopravou.
Podle tarifů dopravce (MHD, vlak) ve vašem městě nebo v nejbližším městě do-
kažte, zda je výhodné při pravidelných cestách (např. 20 dní v měsíci) kupovat
měsíční předprodejní jízdenky. Spočítejte, kolik za měsíc člověk ušetří, když si
koupí měsíční předprodejní jízdenku na rozdíl od kupování jednotlivých jízd.

Otázky a komentáře návazné na hru:

- Prodiskutujte, jaký jste zvolili typ jízdenky ve hře vy a svůj výběr zdůvodněte. Je
lepší koupit krátkodobou jízdenku namísto zvýhodněné množstevní, aby měl
člověk větší finanční rezervu? Správná odpověď neexistuje, zvýhodněná množ-
stevní jízdenka je finančně výhodnější, ale pokud má člověk aktuálně nízkou
bilanci, může být levnější, ač méně výhodná, věc správnou volbou.

PLATBY ZA TELEKOMUNIKACE (MOBIL)

Slovníček pojmů

- **Paušál** – neboli měsíční tarif je pravidelná platba za využívané služby operátora. Každý měsíc operátorovi zaplatíte stejnou částku a dostanete balíček volných minut, SMS, MMS a dat (podle jasně daných podmínek). Smlouvu s operátorem podepíšete třeba na rok a celý rok musíte pravidelně sjednaný paušál platit.
- **Kredit** – předplacení služeb operátora. Zaplatíte operátorovi vybranou částku a za provolané minuty a proserfovaná data se vám kredit postupně odčítá. Pokud nemáme dostatek kreditu, nezavoláte si. Nákupem předplacené karty ale nejste vázáni žádnou smlouvou, můžete si předplácet, kdy a jak se vám zlíbí.

Otázky a úkoly pro studenty:

- Sledujete tarify u mobilních telefonů, nebo vám je určují rodiče?
- Pokud byste se pro tarif měli rozhodnout sami, co byste sledovali v nabídkách jednotlivých mobilních operátorů nebo zprostředkovatelů?
 - Cenu za volání a SMS
 - Cenu za data
 - Co využíváte nejvíc?
- Zvolili byste paušál nebo kredit, kdybyste si mobil měli platit sami? Proč?

Otázky a komentáře návazné na hru:

- Za domácí úkol zjistěte, jak je to s voláním ze zahraničí do Čech (v rámci EU a mimo ni) a z Čech do zahraničí.
- Na základě informací zjištěných z domácího úkolu prodiskutujte, kdy je v zahraničí výhodné koupit místní SIM kartu (pokud je člověk v zemích mimo EU a plánuje hodně volat na zahraniční čísla; v zahraničí také mohou mít výhodnější tarify, nikdy není na škodu provést srovnání).

POJIŠTĚNÍ

Slovníček pojmů

- **Pojištění** – chrání před výdajem či ztrátou, kterou neočekáváme. Pokud se člověku stane nehoda, někdo mu něco ukradne, vyhoří mu dům nebo naopak člověk někomu ublíží nebo něco omylem zničí, může si nechat zaplatit škodu z pojištění.
- Člověk pravidelně platí pojišťovně malé částky (většinou jednou měsíčně) a v případě nehody mu pojišťovna zaplatí skoro celou škodu (třeba opravu rozbitého auta po bouračce).

Otázky a úkoly pro studenty:

- Vyjmenujte, případně vypište na tabuli, jaké znáte pojištění (čeho, na co). Zdůvodněte si společně, k čemu které pojištění je.
 - Pojištění osob (úrazové, nemocenské, cestovní), pojištění majetku (havarijní, proti krádeži, živelní), pojištění proti ne vlastním škodám (odpovědnosti za škodu).
- Využíváte doma nějaké pojištění? Prodiskutujte za domácí úkol s rodiči.
- Víte, že některá pojištění jsou ze zákona povinná? Tipnete si ze seznamu na tabuli, jaká a proč? (Pojištění odpovědnosti u vozidel – **dříve povinné ručení**, zdravotní a sociální pojištění u pracujících lidí, pojištění pracovníků u zaměstnavatele.)

Otázky a komentáře návazné na hru:

- Jaké by měl mít Bruno při cestě do zahraničí pojištění? (Cestovní.)
- K čemu je cestovní pojištění dobré, jaké výdaje nebo škody se z něj dají případně uhradit?
- Využili jste někdy s rodinou cestovní pojištění? Pokud ano, uplatňovali jste někdy nějakou škodu?

ZÁVAZKY Z BYDLENÍ

Slovníček pojmů

- **Nájem** – lidé bydlí buď ve vlastním domě nebo bytě, nebo, pokud si vlastní bydlení nechtějí kupovat, si pronajímají dům nebo byt. Pokud tedy člověk nebydlí ve vlastním, musí majiteli nemovitosti pravidelně platit za to, že u něj může bydlet. Této částce se říká nájemné.

Otázky a úkoly pro studenty:

- Pokud si sami budete pronajímat byt, měli byste dát pozor na další věci. Smlouvu o pronájmu si před podpisem pořádně pročtěte, a kdybyste něčemu nerozuměli, raději se dvakrát zeptejte.
- Majitel bytu zpravidla také požaduje **kauci**. Napadá někoho, co by to mohlo být? Je to požadavek na složení několika nájmů dopředu pro případ, že byste neplatili nájemné nebo provedli v bytě nějakou škodu. Majitel (pronajímatel) se tak zajišťuje, aby neměl moc velké škody, kdybyste byli chuligáni a neplatiči.
- Jaké další výdaje spojené s bydlením se ještě musí platit? Za domácí úkol zjistěte, kolik tyto položky činí ve vašem rodinném rozpočtu.

Otázky a komentáře návazné na hru:

- Bruno se ve hře rozhoduje, jak často a v jaké výši bude platit nájemné. Vysvětlete, jak jste se za Bruna rozhodli a proč. Bylo vaše uvažování stejné, jako při placení jízdného či koupi SIM karty?

DEN 2. ÚTERÝ

DĚJOVÁ LINIE

Bruno vstává s pracovní náladou a jde na místo, kde měl brigádničit – v ulici Dark Street. Tam vidí bezdomovce, smetí, vetešnictví s nepříjemným prodávacem, také leták, na němž shánějí komparz do filmu. Na dveřích do místa, kde měl pracovat, vidí jen nápis, že obchod je zavřený. Je zde také adresa společnosti, která ho objednávala. Nic mu nezbývá, než jít na uvedenou adresu, do Alley.

V Alley najde kancelář a seznámí se s účetním Anthonyem. Prý si Huga pamatuje, je to šikovný chlapec, ale včera nepřišel do práce. Nabídnou mu práci v komparzu u filmu **Volá Londýn**.

Čas 11.55, dostává SMS od Huga: „Bud’ ve 12.00 u National Theatre, pak ti řeknu víc.“

Na místo setkání to ale nestihl. Lidé na ulici mu říkají, že na něj někdo čekal, že krátce po dvanácté odešel. Nikdo ale neví, zda to byl chlapec nebo děvče – dotyčný měl kapuci. Bruno se dívá do odpadkového koše a kromě nezajímavých věcí nachází lékařský časopis, na kterém je napsané jeho telefonní číslo. Na poslední straně je název nějaké nemocnice, je to ale roztržené a není tedy možné zjistit, o jakou nemocnici se jedná.

Nezbývá mu než pokračovat na místo natáčení u Tower Bridge. Huga si někteří pamatují, ale nic o něm nevědí.

Zvrat! Kaskadér Bill jde skákat na laně, ale lano je poškozené! Bruno ho zachrání a stává se hrdinou. Bruno si ještě všimne zaparkovaného červeného auta s nabouraným nárazníkem a dozví se, že při natáčení se dějí samé divné věci.

Bruno jde domů. Dostane ale ještě jednu SMS z Hugova čísla – zítra ve 12.00 na Piccadilly Circus.

PRÁCE A BRIGÁDA

Slovníček pojmů

Smlouvy na brigádu

- **Dohoda o provedení práce (DPP)** – do 300 odpracovaných hodin ročně, z výdělku neplatíš sociální a zdravotní pojištění, když si vyděláš míň než 10 000 Kč měsíčně
- **Dohoda o pracovní činnosti (DPČ)** – do 20 hodin týdně, z výdělku platíš sociální a zdravotní pojištění, tzn. pro tebe nižší čistý výdělek
- **Pracovní smlouva** – hodiny neomezeny, z výdělku platíš sociální a zdravotní pojištění

Dohoda i smlouva musí obsahovat:

- jasně popsane úkoly, které budeš plnit
- výši výdělku (částku za hodinu nebo měsíc nebo za celý úkol)
- dobu, na kterou se smlouva uzavírá

- **Hrubý příjem** – ten, který máš napsaný ve smlouvě a ze kterého se ti ještě odečtou daně a pojištění

- **Čistý příjem** – ten, který dostaneš na ruku nebo na účet (když se odečtou daně a pojištění)

Otázky a úkoly pro studenty:

- Jak si ve svém věku můžete přivydělat? Diskutujte ve třídě, jaké máte zkušenosti, a pište své návrhy na tabuli (doučování, výpomoc v sousedství, letní sběr a prodej ovoce, neobvyklá výpomoc v domácnosti, brigáda, *podnikání*).
- Co vás baví? Jakou byste chtěli mít práci? Na papír si napište práci, o které přemýšlíte a k ní si připravte tři sloupce. Do jednoho sloupce pište, co se vám na té práci líbí a proč by vás bavila. Do druhého pak, co všechno musíte udělat, abyste svoji snovou práci dostali. Pokud jsou nějaká negativa, napište je do třetího sloupce. Své úvahy prezentujte ve třídě.
- Bylo by možné oslovit, např. o prázdninách, někoho z oboru (práce, kterou si přejete dělat), kdo by vám dovolil celý den s ním pobýt, abyste zjistili, jestli všechno je podle vašich představ? Pokud ne, zkuste alespoň sehnat brigádu v podobném oboru, abyste získali nějaké zkušenosti.

Otázky a komentáře návazné na hru:

- Vypravili byste se někdy na brigádu do zahraničí? Proč ano, proč ne?

PLATEBNÍ KARTY

Slovníček pojmů

- **Debetní karta** – člověk, který má účet u banky, může požádat o kartu. Debetní kartou se pak může platit nebo se mohou vybírat peníze z bankomatu, pokud má člověk na účtu peníze. Pokud by tedy bylo na účtu u banky nula korun, debetní kartou platit nejde, protože by se peníze za platby už neměly z čeho odečítat.
- **Kreditní karta** – kreditní kartu banka nevydá jen tak. Jde totiž o kartu, kterou můžete platit, i když na účtu peníze zrovna nejsou. Banka vám na chvíli půjčí peníze, a když je včas zase vrátíte (zpravidla do měsíce), nemusíte bance za její laskavost ani platit. Pokud ale půjčku včas nevrátíte, banka po vás bude chtít doplatit úroky z vypůjčené částky.
- **PIN** – čtyřmístné číslo, které se musí zadat, aby se přístroj nebo předmět mohl používat. PIN tedy zadáváte např. při spuštění mobilního telefonu, nebo třeba při placení platební kartou. PIN (jakýkoliv) byste neměli nikdy nikomu sdělovat.
- **CVV/CVC kód** – tři číslice vytištěné u černého magnetického proužku karty. Jsou na druhé straně od čísla karty a dalších údajů, aby nebyly vidět. Když totiž člověk platí v obchodě kartou, mohl by si jednoduše někdo opsat číslo karty a další údaje a pak s ní platit na internetu. Jenže při platbách na internetu je potřeba udávat i CVV/CVC kód, a ten jen tak vidět není.
- **Shouldersurfing** – forma zneužití osobních údajů. Ten, kdo vám chce ublížit, vám jednoduše bude koukat přes rameno, když brouzdáte v autobuse na sociálních sítích, sledovat pohyby vašich prstů na klávesnici nebo si na monitoru přečte, kam klikáte a co zadáváte. Přes rameno vám někdo může koukat, i když stojíte u bankomatu, nebo platíte platební kartou u pokladny, a zadáváte PIN. Je třeba být ostražitý.

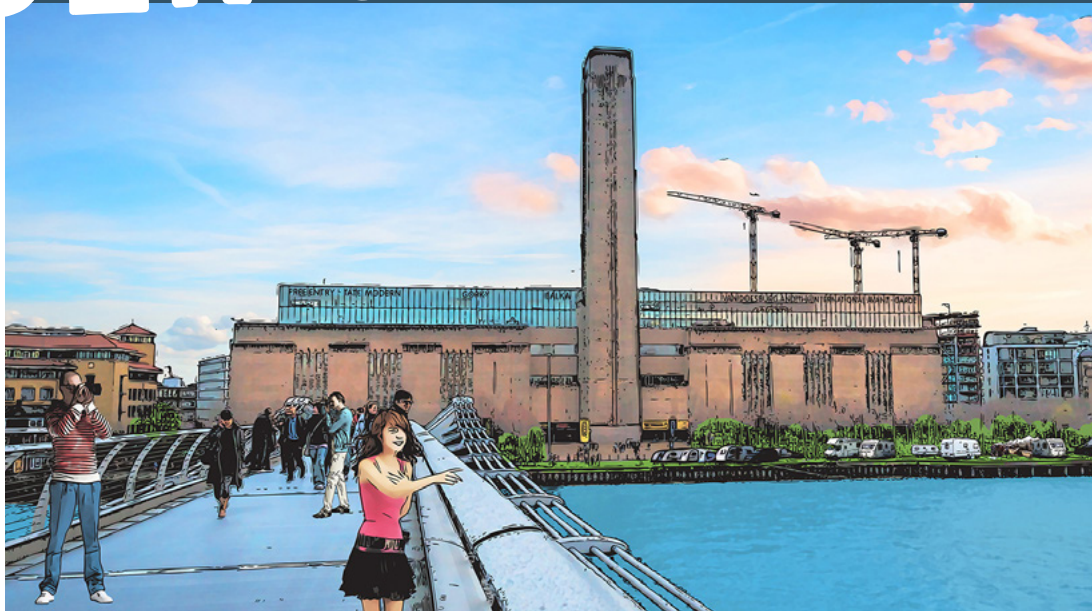
Otázky a úkoly pro studenty:

- Jaké jsou výhody a nevýhody používání platební karty? (Výhody: bezpečnější je nenosit tolik hotovosti, možnost platit v zahraničí, aniž by člověk musel měnit atd.; nevýhody: nutno platit poplatky spojené s kartou, větší svoboda v utrácení a nehlídání výdajů atd.)
- Co vám přijde výhodnější a proč – dostávat kapesné v hotovosti, nebo na účet a používat platební kartu?
- Platební karty v dnešní době nahrazuje už i jiná technologie, víte jaká? Čím se dá dnes namísto karty také platit? (Mobilním telefonem s NFC technologií.) (Zde lze studentům zadat referát na platby Google Pay a Apple Pay.)
- Sepište zásady bezpečného používání platební karty.

Otázky a komentáře návazné na hru:

- Co by se stalo Brunovi, kdyby platební kartu neměl a vezl by jen hotovost?
- Co Bruno udělal jako první, když se dozvěděl, že mu zmizela platební karta?
- Jak lze platební kartu zablokovat? (Telefonicky, přes mobilní nebo internetové bankovníctví, viz [web ČS.](#))

DEN 3. STŘEDA

DĚJOVÁ LINIE

Natáčení u Tate Modern. Bruno má svoji první velkou roli – hlavní hvězda Eva ho poprosila o vodu. Při jejím shánění se seznamuje se štábem a dovídá se různé divné historky, které natáčení provázejí.

12.00 – Piccadilly Circus

Nastal čas! Po několika chybných rozhovorech ukazuje slečně lékařský časopis a ta se s ním proto dá do řeči. Je to Alice, sestřička z nemocnice, kde leží zraněný Hugo – srazilo ho červené auto a ujelo. Hugo jí dal svůj telefon, ale ne nabíječku, a tak, když se nemohla s Brunem spojit, musela telefon vypnout, aby se nevybil. Hugo v nemocnici blouzní a vypráví o spiknutí! A tak, když Bruna napadne se podívat na snímky z Hugova telefonu, má smůlu, protože ten už je vybitý. Musí tedy sehnat nabíječku.

Natáčení u Tate Modern – na place vzrůstá napětí a záhadné historky. Jedinou stopu k podivným událostem kolem filmu má fotograf Ben, který z neznámých důvodů ztratil své fotografie z prvního dne. Přeci jen jeden film se zachoval – Ben ho asi ztratil v karavanu. Zásah! Našli ho a Ben si ho bere, aby ho vyvolal.

ZASTÁVARNA

Slovníček pojmů

- **Zastavárna** – místo, kde si člověk může půjčit peníze proti „zástavě“ něčeho cenného (prsten, hodinky, obraz). Když člověk splatí půjčku včas podle dohody a úrok k tomu, v zastavárně mu zastavenou věc vrátí. Půjčky tohoto typu jsou nebezpečné, protože cena zastavené věci bývá nízká a pokud se tedy člověk zpozdí se splátkou, přijde o cennou věc za směšné peníze.

Otázky a úkoly pro studenty:

- Půjčili jste si někdy od kamarádů nebo rodičů?
- Podařilo se vám dluhy uhradit, nebo vám byly odpuštěny?
- Jak byste na základě vlastních zkušeností s půjčkami dopadli vy v zastavárně?

Otázky a komentáře návazné na hru:

- Zhodnoťte chování pána v zastavárně. Jak byste se zachovali vy? Obchodovali byste s ním dál, nebo byste hrdě odešli a zkusili celou věc vyřešit nějak jinak?

OBCHODNÍ PRAKTIKY

Slovníček pojmů

- **Marketing** – snaha a činnost, díky které by se měly výrobky firmy lépe prodávat, do marketingových aktivit patří třeba i reklama.
- **Nekalé obchodní praktiky** – klamavé nebo přehnaně agresivní jednání obchodníka, kvůli kterému se rozhodnete jinak, než byste se rozhodli s čistou hlavou a bez jakéhokoliv tlaku a ovlivňování. Klamat může obchodník i tím, že zamlčí nějakou pro vás důležitou informaci.

Otázky a úkoly pro studenty:

- Za domácí úkol se projděte v obchodě a zkuste si zapsat triky, kterými se vás obchodníci snaží donutit co nejvíc toho nakoupit (nápisy SLEVA, AKCE, 2+1 zdarma; vůně čerstvého pečiva, krásné fotografie jídla, vystavené sladkosti u pokladny).

Otázky a komentáře návazné na hru:

- Obchodníci často používají lákavé slogany, kterými vás mají přesvědčit k nákupu. Berte je všechny s nadhledem. Znáte to, když ptáčka lapají, pěkně mu zpívají. Jenom vás chtějí přesvědčit, abyste danou věc nebo službu koupili a moc o tom nepřemýšleli. I Bruno dostal ve hře nabídku na oběd 1+1 zdarma. Je to jedna z marketingových taktik.
- Sami se třídou se podělte o své zkušenosti, kdy jste něco koupili, co jste neplánovali, jen proto, že to bylo výhodné. Zkuste takto kriticky zkoumat třeba jeden týden rodinného života a uvidíte, jak vás marketing a obchodníci ovlivňují.

DEN 4. ČTVRTEK

DĚJOVÁ LINIE

Natáčení u London Eye – Mary tvrdí, že jí mimozemšťani ukradli nůžky, Bruno je bez peněz – musí si zřídit účet, kam mu pošlou peníze. Konečně se nají a zapije vše nealkoholickým pivem, popíjejí s kameramanem. Záhada – nealko pivo ale někdo vyměnil za pivo s alkoholem, a tak se kameraman opil, odpadl a vystrašil herečku v kabině London Eye!

Bruno pak vyšetřuje na vlastní pěst – v kabině najde rtěnku, vizitku kameramana, který se opil, Maryniny nůžky a zjistí, že s ovládáním kabinky někdo manipuloval.

Galerie Tate Modern – setkání s Alicí. Přinesla mu telefon, chce se také jít podívat v neděli na natáčení.

ÚČTY V BANCE

Slovníček pojmů

- **Banka** – finanční instituce, která se stará lidem a firmám o peníze, poradí ohledně spoření a půjček, přijme do správy peníze a poskytne půjčky.
- **Účet** – neviditelná „peněženka“, kterou banka pro své klienty spravuje; na účtu se zaznamenávají všechny bezhotovostní pohyby peněz, za vedení účtu si banka zpravidla účtuje poplatky. K účtu si člověk může pořídit platební kartu.
- **Výpis z účtu** – podává informace o tom, co se na účtu odehrálo za stanovené období, zpravidla měsíc. Výpis z účtu je důležité sledovat, zjistíte, za co jste utráceli a zároveň jestli vás třeba někdo neokradl (omylem i úmyslně).
- **Úrok** – v bankovníctví je úrok vyjádřením toho, kolik stojí užívat cizí peníze.

Otázky a úkoly pro studenty:

- Kdo má svůj vlastní bankovní účet, ať zvedne ruku. Jak jste si bankovní účet vybírali? Podle banky rodičů? Zkoumali jste podmínky, jaké banka nabízí?
- Za domácí úkol proveďte malý průzkum, jaké banky nabízejí účty pro studenty. Vypište si jejich podmínky. (Jaké jsou poplatky za vedení účtu, výběr z bankomatu – i cizí banky, vedení elektronického bankovníctví atd.?)
- Jakou banku byste si na základě průzkumu vybrali a proč? Co by pro vás bylo pro výběr nejdůležitější? Zvažovali byste i to, jak je banka blízko od domova?

Otázky a komentáře návazné na hru:

- Bruno se ve hře rozhoduje o vedení účtu v zahraničí. Pokud byste se sami někdy rozhodli pro zahraniční brigádu a museli si zřídit účet, informujte se o platbách přes hranice. I když jsme v EU, platby do zahraničí jsou drahá záležitost.

CENA VÝROBKU NEBO SLUŽBY

Slovníček pojmů

- **Tvorba ceny výrobku nebo služby** – pro stanovení ceny výrobku nebo služby existuje několik metod. Nejčastější metodou je, že se sečtou všechny náklady výroby (materiál, cena lidské práce, energie atd.) a k nim se přičte marže, tj. přírážka – kolik chci vydělat. Cena se ale může stanovit i podle toho, kolik jsou lidé ochotni za daný výrobek nebo službu zaplatit.

Otázky a úkoly pro studenty:

- Rozhodli jste se na slavnosti školy prodávat občerstvení. Můžete si vybrat mezi párky v rohlíku nebo palačinkami. Zkuste si stanovit cenu, za kterou byste svůj výrobek prodávali. Spočítejte náklady všech ingrediencí, náklad na elektřinu, vaši práci... Vaše přírážka bude 40 %, tzn. chcete vydělat 40 % z ceny všech nákladů.

Otázky a komentáře návazné na hru:

- Bruno zvažuje, co si koupí k jídlu a pití, nakonec zvolí „drahý“ sendvič a „levné“ pivo. S ohledem na to, jak jste počítali prodejní cenu palačinky nebo párku v rohlíku, vysvětlete, proč se sendvič zdá drahý.

REKLAMACE

Slovníček pojmů

- **Reklama** - znamená uplatnění stížnosti u prodejce, že je výrobek nekvalitní, nekompletní nebo přestal řádně fungovat. Součástí reklama by měl být vždy váš požadavek na vyřízení reklama jedním ze způsobů – oprava zboží, výměna zboží nebo vrátka peněz. Na vyřízení reklama má prodejce 30 dní.
- **Kvalita** – znamená, že něco vydrží, protože je to z dobrého materiálu; že se člověk může spolehnout na to, že věc bude fungovat; že je všechno tak, jak si člověk představuje; že člověku něco chutná a neudělá se mu z toho špatně, nebo že mu to neublíží na zdraví.

Otázky a úkoly pro studenty:

- Co je to kvalitní výrobek? Jak souvisí kvalita s cenou?
- Podle čeho se doma rozhodujete, když vybíráte něco dražšího do domácnosti, třeba mobilní telefon, pračku nebo dokonce auto?
- Byli jste někdy u nějaké reklama, např. s rodiči nebo jinými dospělými? Pokud ano, popíšete, jak to probíhalo?
- Ve dvojicích zkuste sepsat reklamační dopis prodejci elektroniky, od kterého jste si na internetu koupili nefunkční tablet. V dopise by mělo být:
 - proč píšete
 - co reklamujete a proč
 - kdy jste to koupili (a doložit účtenku nebo fakturu)
 - jakou žádáte nápravu – chcete tablet opravit, vyměnit...?
 - jak vám prodejce má potvrdit, že zprávu od vás dostal

Otázky a komentáře návazné na hru:

- Bruno ve hře dostane alkoholické pivo namísto nealkoholického. I taková věc by se měla reklamovat. Sehraje ve třídě scénku, jak by reklama měla probíhat.

PŮJČKY A DLUHY

Slovníček pojmů

- **Věřitel** – ten, kdo půjčuje peníze.
- **Dlužník** – ten, kdo si půjčuje peníze.

- **Úvěr** – půjčka, při které věřitel půjčí peníze dlužníkovi a ten mu je v domluvené době má s úrokem vrátit.
- **Úrok** – cena peněz, za kolik věřitel půjčí dlužníkovi, vypočítá se procentem ze zapůjčené částky.

Otázky a úkoly pro studenty:

- Byli jste někdy dlužníky? Pokud ano, z jakého důvodu, a co jste si chtěli za zapůjčené peníze koupit? A podařilo se dluh splatit?
- Proberte doma s rodiči, kdy má podle nich půjčka smysl. Pak diskutujte ve třídě a pište argumenty na tabuli. (Když si člověk pořizuje věc, která vydrží déle, než ji bude splácet. Je dobré si půjčit na dům, vzdělání, auto nebo pračku, která se rozbila. Nemá smysl si půjčovat na spotřební věci, které rychle zastarají a v čase rychle ztrácejí hodnotu, třeba nový model mobilu nebo letní dovolenou, jejíž splácení se protáhne až do zimy.)

Otázky a komentáře návazné na hru:

- Bruno má možnost si v bankovní čtvrti půjčit peníze, ale odolá. Přesto se ve hře vyskytuje člověk s velkými dluhy, víte kdo?

✓ **SPOŘENÍ A INVESTICE**

Slovníček pojmů

- **Spoření** – ukládání si peněz stranou na něco, co si člověk přeje, nebo prostě jen tak na „horší časy“.
- **Investice** – risk a vklad peněz nebo času do něčeho, co se v budoucnu pravděpodobně vyplatí, třeba do bytu nebo do vzdělání.
- **Úrok** – cena peněz, odměna za to, že někomu, třeba bance, člověk svěří svoje peníze.

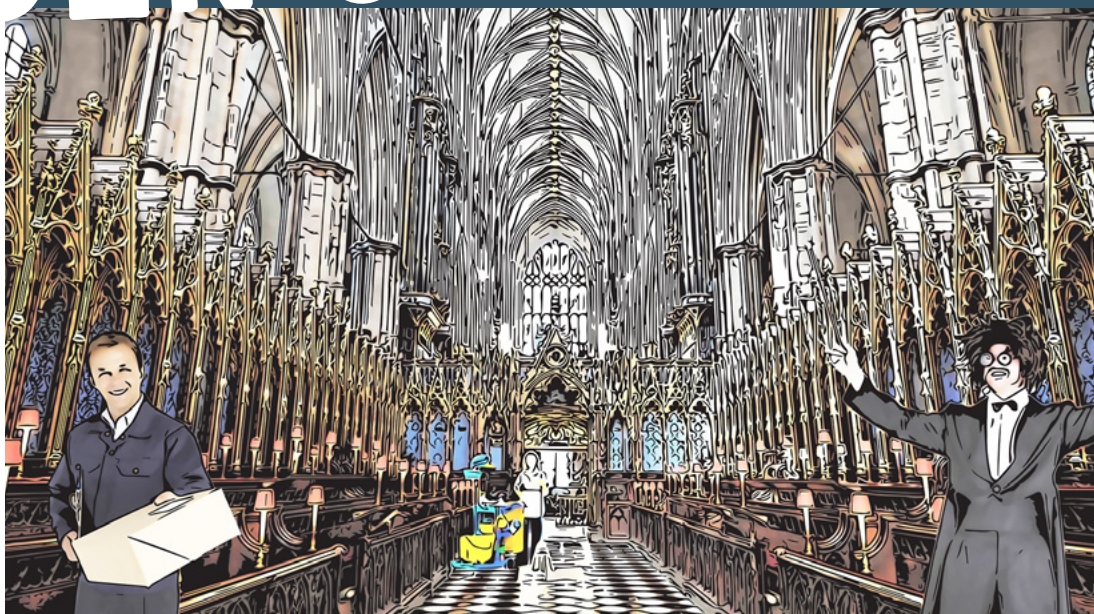
Otázky a úkoly pro studenty:

- Spoříte si právě teď na něco?
- Pokud ano, zkusili jste si připravit plán? Kolik korun jste schopni měsíčně ušetřit a jak dlouho bude proto trvat, než si na svou „snovou“ věc uspoříte?
- Představte si situaci: třída 8. B vyhraje v červnu v matematické soutěži 50 000 Kč. Žáci se domluví, že si peníze ponechají na konec dalšího školního roku, až budou končit základní školu, na výlet do Londýna. Zatím peníze chtějí uložit někam do banky, aby se jim zhodnotily. Podívejte se na webové stránky různých bank, nebo jděte konzultovat přímo do banky, jak by se třídě vyplatilo na rok peníze uložit.

Otázky a komentáře návazné na hru:

- Zamyslete se nad výletem Bruna do Londýna a zkuste říct, co všechno během výletu investuje a proč.

DEN 5. PÁTEK

DĚJOVÁ LINIE

Bruno stále nemá nabíječku k Hugovu telefonu, vyřeší to ale ve vetešnictví, kde mu vetešník poradí stopu – obchod, kde měl Bruno původně pracovat, patřil nějaké mladé herečce, která se neúspěšně ucházela o roli ve filmu, na kterém pracuje, a to – Volá Londýn.

Napadne ho tedy zastavit se na nádraží Waterloo a chce zjistit, jestli někdo náhodou neviděl, jak Huga srazilo auto. Tam – jeden člověk si to pamatuje a tvrdí, že to skoro vypadalo, jako kdyby ho auto srazilo schválně. Bylo červené, předpokládá, že bude mít poškozený předek.

Na natáčení narazí na účetního Anthonyho, se kterým si povídá o těchto záhadách. Alice mu připomene, že se mají setkat ve Westminster Abbey.

Ještě před setkáním se mu podaří nabít Hugův telefon a prohlédnout si fotografie – jsou to snímky lidí ze štábu a také snímek jasnovídky z nádraží.

Westminster Abbey – Bruno čeká na Alici marně; podaří se mu zjistit, že nastoupila do červeného auta s rozbitým blatníkem. Alice ale nebere telefon.

PODNIKÁNÍ

Slovníček pojmů

- **Podnikání** – soustavná činnost, kterou člověk provádí na vlastní zodpovědnost, aby vydělal (dosáhl zisku).
- **Podnikatelský plán** – jakýsi jízdní řád pro podnikatele. Dokument, ve kterém podnikatel popisuje, „jak to všechno bude“. Co se bude prodávat, za jakou cenu, proč je to výhodné prodávat, kdo bude v podniku pracovat, jaké jsou plánované rozpočty atd.
- **Počáteční kapitál** – peníze, které jsou potřeba do začátku podnikání.
- **Crowdfunding** – možnost, jak získat peníze na rozjezd podnikání nebo prostě dobrého nápadu. Znamená to zaujmout velké množství lidí (třeba videem na webu) a získat od nich v malých i velkých částkách potřebnou sumu.

Otázky a úkoly pro studenty:

- Několik studentů může zpracovat referát na úspěšné projekty crowdfundingu, další studenti zase na úspěšné podnikatelské projekty posledních let (co „prorazilo“ na trhu).

Otázky a komentáře návazné na hru:

- Co všechno se Bruno dozvídá o podnikání účetního Anthonyho? Zamyslete, proč se Anthonymu nedaří.

DEN 6. SOBOTA

DĚJOVÁ LINIE

Opět se ocitáme na natáčení, kde Bruno se snaží zjistit něco o herečce, která vlastnila obchod na Dark Street. Hlavní herečka Eva mu prozradí, že se jedná o Hannah a dá mu na ni telefonní číslo. Bruno s Hannah se dohodne na setkání.

Ještě před tímto setkáním přichází fotograf Ben s vyvolanými snímky, jedna fotka je roztržená a vypadá to, že na chybějící části byla nějaká osoba.

Bruno se setkává s Hannah v akváriu, šikovně nenápadně zjistí, že další herečkou, která měla o místo zájem a vlastnila obchod na Dark Street, nebude Hannah, ale ještě jiné děvče – Antonie. Antonie Mary, ta, která pracuje v cateringu.

Už se chtěl vrátit na plac, náhle mu přichází výhrůžná SMS: „Jestli ještě chceš vidět Alici, přijď večer na toto místo: Trashspot.“

Tam na místě uvidí Alici připoutanou ke sloupu; najednou ale má před očima černo a vzápětí je přivázaný ke sloupu i on sám.

DEN 7. NEDĚLE

DĚJOVÁ LINIE

Vzbudí se spoutaný, podaří se mu vysvobodit kapesním nožíkem, ten se ale vzápětí zlomí a proto Alici musí vysvobodit jinak. Dívá se do červeného auta s rozbitým blatníkem a hledá předmět, vhodný k přeříznutí lana, najde ale druhý kousek roztrhané fotografie od Bena - je na ní Anthony!

Anthony sice tvrdil, že první den na place na natáčení nebyl, ale on je vlastně za tím vším.

Vyvrcholení – policie se domnívá, že za vším je sám Bruno. Policii zastaví až tajemný bezdomovec, který je ve skutečnosti skrytý agent a ten se přikloní k Brunově teorii – o viníkovi, kterým je Anthony.

Motiv: zadlužil se, aby svoji dceru dostal k filmu, té se to nepodařilo a on si pak finanční mezery začal vyrovnávat nezákonným rozkrádáním filmového rozpočtu. Hugo na to přišel, Anthony zpanikařil a srazil ho.

Happyend: Hugo je v pořádku, Anthony v poutech, Bruno má Alici.

AKTUÁLNÍ STANDARD FINANČNÍ GRAMOTNOSTI

VÝŇATEK PRO II. STUPEŇ ZŠ A STŘEDNÍ ŠKOLY

Standard byl zveřejněn Ministerstvem financí v červenci 2017 a stanovuje cílovou úroveň finanční gramotnosti pro žáky základních a středních škol.

Standard byl poskytnut ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, které jej zapracovává do aktualizace rámcových vzdělávacích programů pro první i druhý stupeň základního a pro střední vzdělání.

A. NAKUPOVÁNÍ A PLACENÍ

1. ZŠ II. STUPEŇ

1. nakupování

- a. vysvětlí stanovení ceny podle nákladů, poptávky a konkurence
- b. na příkladu vysvětlí, jak reklamovat zboží či službu, a na koho se obrátit v případě stížnosti či sporu
- c. popíše vliv inflace na hodnotu peněz
- d. rozpozná nekalé obchodní praktiky

2. bezhotovostní placení

- a. popíše výhody a rizika bezhotovostního placení a vysvětlí, jak bezpečně platit
- b. vysvětlí odlišnosti a omezení debetní a kreditní karty
- c. popíše možnosti kontroly pohybu a stavu prostředků na účtu

2. SŠ

1. nakupování

- a. zkontroluje ukázky vzorového dokladu a smlouvy
- b. uvede příklad důsledků neznalosti smlouvy, včetně všeobecných podmínek
- c. kriticky posoudí nabídku zboží a služeb (podle vlastních či vyhledaných informací)

2. placení

- a. vybere vhodný způsob placení
- b. vybere vhodnou možnost směny cizí měny a vypočte částku potřebnou pro tuto směnu

3. inflace

- a. vysvětlí vliv inflace na příjmy, vklady, úvěry
- b. navrhne, jak se občan může chránit proti mírné a proti vysoké inflaci

B. HOSPODAŘENÍ DOMÁCNOSTI

1. ZŠ II. STUPEŇ

1. rozpočet

- a. sestaví rozpočet jednotlivce i domácnosti
- b. odliší čistý a hrubý příjem
- c. odliší pravidelné, nepravidelné a jednorázové příjmy
- d. odliší pevné, kontrolovatelné a jednorázové výdaje
- e. zváží nezbytnost výdajů

2. porovná majetek a závazky domácnosti v bilanci

3. úvod do finančních služeb

- a. charakterizuje jednotlivé finanční produkty a jejich využití
- b. provádí výpočty jednoduchého úročení a popíše princip složeného úročení
- c. charakterizuje úrok a poplatky a jejich vliv na cenu finančního produktu
- d. porovná finanční produkty, zejména z hlediska rizika, výnosu a likvidity

4. plánování

- a. stanoví své krátkodobé a dlouhodobé finanční cíle a rozhodne o způsobu dosažení těchto cílů
- b. určí rizika ohrožující dosažení finančních cílů a navrhne způsob jejich zmírnění

2. SŠ

1. prohloubit úroveň osvojení

C. PŘEBYTEK ROZPOČTU DOMÁCNOSTI

1. ZŠ II. STUPEŇ

1. odliší spotřebu, úspory a investice a jejich využití

2. v příkladu navrhne řešení přebytku rozpočtu

3. odliší druhy pojištění

4. v příkladu navrhne vhodné využití pojištění

2. SŠ

1. spoření

- a. vybere vhodné spoření
- b. vypočte jak dlouho spořit na určitý účel

2. investice

- a. posoudí různé druhy investic, včetně investic do majetku
- b. na příkladu ukáže nutnost rozložení rizika

3. pojištění

- a. v příkladu vybere vhodný druh pojištění
- b. uvede příklady povinných pojištění

4. popíše možnosti zabezpečení na stáří

D. SCHODEK ROZPOČTU DOMÁCNOSTI

1. ZŠ II. STUPEŇ

1. navrhne řešení schodku rozpočtu domácnosti

2. půjčování

- a.** rozhodne, v jaké situaci je vhodné a nevhodné si půjčit
- b.** porovná nabídky úvěrů
- c.** uvede příklady spotřebitelských úvěrů
- d.** vysvětlí postup získání úvěru včetně posouzení schopnosti splácet

3. důsledky nesplácení

- a.** vysvětlí příčiny a důsledky nesplácení dluhu
- b.** vysvětlí postup vymáhání dluhu
- c.** v příkladu navrhne řešení zadlužení
- d.** vysvětlí jak se vyvarovat předlužení

2. SŠ

1. úroky, úvěry

- a.** vysvětlí způsoby stanovení úrokových sazeb a využití RPSN
- b.** odhaduje nebo vyhledá obvyklou úrokovou sazbu a RPSN běžných druhů úvěrů
- c.** v příkladu vybere nejvhodnější úvěr
- d.** v příkladu posoudí úvěruschopnost a možnost zajištění úvěru

2. důsledky nesplácení

- a.** navrhne řešení situace předlužení
- b.** vysvětlí důsledky oddlužení